

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENTET

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEP.	
Arkivkode:	410-0
Dato:	041109
Saksnr.	200902808-050

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
200902808-/AAF

Vår ref.
200905048- /HEW

Dato
02.11.2009

Høring – barn som kan være ofre for menneskehandel – adgang til midlertidig plassering uten samtykke på institusjon for beskyttelse og omsorg (forslag om endring i barnevernloven)

Vi viser til Barne- og likestillingsdepartementets brev av 7. juli 2009 med vedlegg.

Justisdepartementet har følgende merknader:

Generelt

Barne- og likestillingsdepartementets forslag om nye bestemmelser i barnevernloven vil få stor betydning i arbeidet mot menneskehandel, som er et sakfelt der Justisdepartementet har et koordinerende ansvar. Barne- og likestillingsdepartementet har følgelig orientert og konsultert Justisdepartementet underveis i prosessen med å utvikle forslaget til nye regler.

Justisdepartementet kan slutte seg til problembeskrivelsen som gis i høringsnotatet fra Barne- og likestillingsdepartementet. Vi er enige i behovet for å innføre en klarere hjemmel for plassering av mindreårige antatte ofre for menneskehandel på institusjon.

I innsatsen mot menneskehandel er Europarådets konvensjon 3. mai 2005 om tiltak mot

menneskehandel nå det viktigste internasjonale instrument på området. Konvensjonens artikkel 5 nr. 3 slår fast at statene "skal treffe særlige tiltak for å redusere barns utsatthet for menneskehandel, særlig ved å skape et beskyttende miljø rundt barna." I artikkel 10 nr. 2 om identifikasjon av ofre heter det at statene "skal vedta de lover eller treffe andre tiltak som er nødvendige for å identifisere ofre."

Det er Justisdepartementets oppfatning at de foreslåtte lovendringer er viktige, men også nødvendige tiltak fra norsk side for å oppfylle de nevnte konvensjonsforpliktelser. Vi minner om at vi de senere år har opplevd at et ikke ubetydelig antall mindreårige som antas å kunne være ofre for menneskehandel, har forsvunnet fra norske asylmottak kort tid etter ankomst Norge. Dette er en helt uholdbar tilstand, som de foreslåtte reglene synes godt egnet til å forebygge.

Vi slutter oss til forslaget om at det bare skal være anledning til å foreta midlertidig plassering i en periode på seks måneder. Dette må være tilstrekkelig til å foreta den nødvendige avklaring av vedkommendes situasjon, herunder vurdere muligheten til å fortsette plasseringen ut fra et annet hjemmelsgrunnlag i barnevernloven.

Politiets rolle

Det er foreslått en sentral rolle for politiet i saksbehandlingen, ved at politiet skal innhente opplysninger og utarbeide vurderinger som skal danne grunnlag for de vedtak som treffes. Vi har merket oss at Politidirektoratet i sin høringsuttalelse av 5. oktober 2009, som er sendt via Justisdepartementet og som følger vedlagt, påpeker at dette vil være ressurskrevende for politiet og nødvendiggjøre opplæring. Politidirektoratet mener det bør avklares nærmere hvilke krav som stilles til innholdet i trusselvurderingen, for å kunne vurdere de administrative og økonomiske konsekvenser av forslaget.

Justisdepartementet kan imidlertid ikke se at det er påkrevd å utrede spørsmålene forut for en lovendring. Man skal for det første ikke overdrive hvilke krav som vil bli stilt til vurderingen politiet skal foreta. For det andre har problemene med forsvinning av enslige mindreårige asylsøkere medført at Politidirektoratet uansett skal gjennomføre fornyet opplæring for politidistriktene i forebygging og etterforskning av menneskehandel og menneskesmugling. Slik opplæring ble sist foretatt i 2007. I en slik sammenheng vil problemstillinger knyttet til enslige mindreårige asylsøkere (EMA) bli omtalt.

Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (KOM-prosjektet) er i ferd med å utarbeide en håndbok for tverretatlig samarbeid innen menneskehandel. Politidirektoratet vil sørge for at EMA omtales i et eget kapittel i denne håndboken. Når håndboken er ferdig, tar KOM sikte på å iverksette tverretatlige opplæringstiltak på landsbasis.

KOM-prosjektet har utarbeidet en veileder for identifisering av mulige ofre for menneskehandel. Videre har KOM utarbeidet en supplerende veileder som særlig retter seg mot utnyttelse av barn. Disse benyttes av politiet og andre etater i deres arbeid med å identifisere EMA som står i risiko for å forsvinne fra mottak som følge av menneskehandel. KOM-prosjektet avholdt i september 2009 et nasjonalt seminar hvor temaet var identifisering av mulige ofre for menneskehandel. Deltagere på seminaret var tjenestemenn i berørte politidistrikt, i tillegg til ansatte i mottak og omsorgssenter.

Politidistriktene er altså etter vårt syn allerede i en situasjon der et tettere samarbeid med barnevernet må vokse frem. De nye reglene forventes dessuten å minke ressursbruken i politiet ved at man slipper å etterforske forsvinninger fra mottak i samme omfang som en ellers måtte gjøre.

Forholdet til utlendingsforvaltningens behandling av asylsaker

I høringsnotatet framgår det at mindreårige ofre for menneskehandel også kan omfatte mindreårige asylsøkere, både med og uten følge. Det er Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda som behandler henholdsvis søknader og klager i asylsaker. Justisdepartementet viser til at mistanke om menneskehandel er av sentral betydning for vurderingen av en asylsak, og kan være utslagsgivende for hvorvidt det gis tillatelse eller ikke.

For at utlendingsforvaltningen skal kunne fatte et riktigst mulig vedtak er det viktig at de får tilgang til alle relevante opplysninger. Justisdepartementet mener derfor at barnevernet, i de tilfeller det fattes vedtak om tvangsplassering av mindreårige asylsøkere på grunn av mistanke om menneskehandel (jf. forslag til ny lov § 4-29), bør sikre at denne informasjonen formidles til den forvaltningsenhet som har søkerens asylsak til behandling.

I høringsnotatet foreslås det videre under *Særlig om spørsmål knyttet til uavklart alder*, at det etter nærmere angitte vilkår også skal kunne gjennomføres tvangsplassering i de tilfeller det er grunn til å anta at ofre for menneskehandel er mindreårige, selv om de oppgir å være over 18 år.

Justisdepartementet viser til at også opplysninger om alder kan utgjøre et viktig, og endog utslagsgivende, moment i vurderingen av en asylsøknad. Mindreårige asylsøkere hvor medfølgende omsorgspersoner er fratatt omsorgsansvaret, og enslige mindreårige asylsøkere, er å anse som sårbare grupper. Sistnevnte er også gjenstand for en særskilt praksis og prosedyre i behandlingen av asylsøknaden. Enslige mindreårige asylsøkere har blant annet rett til verge.

Dersom barnevernet, ved vurdering av tvangsplassering (jf. forslag til ny lov § 4-29) har mistanke om at en asylsøker i realiteten er mindreårig, selv om oppgitt alder er over 18 år, mener Justisdepartementet at disse opplysningene bør videreformidles til den enhet som har ansvar for vedkommendes asylsak. Videreformidling av slik informasjon bør

reguleres/etableres som rutine. På denne måten får utlendingsforvaltningen anledning til å vurdere søkerens alder, og eventuelt ta stilling til om søkere bør representeres ved verge. Kontakt mellom barnevernet og utlendingsforvaltningen vedrørende asylssøkerens alder kan for øvrig også være fordelaktig for barnevernet idet opplysninger i utlendingssaken kan være nyttige i barnevernets aldersvurdering.

Vurdering av vergens rolle

Vi ber om at vergens rolle, jf. punkt 4.1.8 i høringsnotatet, vurderes nærmere. I siste avsnitt på side 27 kan det synes som at man legger opp til en forskjellsbehandling mellom barn som har foreldre til stede i landet, og barn som ikke har det, mht. hvorvidt vergen skal ha partsrettigheter under fylkesnemndsbehandlingen mv.

En forskjellsbehandling i disfavør av mindreårige som ikke har foreldre som kan utøve vergeansvaret, anser vi som mindre heldig. Det følger av vergemålsloven §§ 6 og 16 at det skal oppnevnes en verge eller hjelpeverge for mindreårige om foreldrene er døde eller om de antas å ikke kunne ivareta vergeoppgaven for den mindreårige. En slik oppnevning skal skje så snart man blir klar over at personen ikke har noen fungerende verge. Dette må være utgangspunktet også her. Spørsmålet er derfor ikke hvorvidt personen skal ha en verge, men hvilken rolle den vergen som allerede er oppnevnt, skal ha.

Vi har imidlertid forståelse for at det kan synes unødvendig at partsrettighetene skal kunne utøves både av personen selv etter fylte 15 år og av vergen på vegne av den mindreårige.

For personer over 15 år som har egne partsrettigheter, vil denne problemstillingen aktualiseres i flere sammenhenger. Vi kjenner problemstillingen blant annet fra straffeprosessen, og den er senest behandlet i Ot.prp. nr. 110 (2009-2009) Om lov om vergemål, side 162 flg. og side 228. I denne proposisjonen er det foreslått en ny bestemmelse i straffeprosessloven som omhandler den mindreåriges partsrettigheter som fornærmet eller etterlatt, jf. forslaget til ny § 93 g i straffeprosessloven. Etter dette forslaget er det den mindreårige mellom 15 og 18 år som skal utøve partsrettighetene alene, med mindre vedkommende aktivt overlater det til vergen eller unnlater å utøve rettighetene. Løsningen innebærer at partsrettighetene enten utøves av vergen eller av den mindreårige selv. Det skilles ikke mellom oppnevnte verger og foreldre som er verger.

Flere løsninger er mulig på dette området. Vårt syn er imidlertid at løsningen bør søke å likebehandle de ulike gruppene av mindreårige.

Høringsuttalelse fra Politidirektoratet

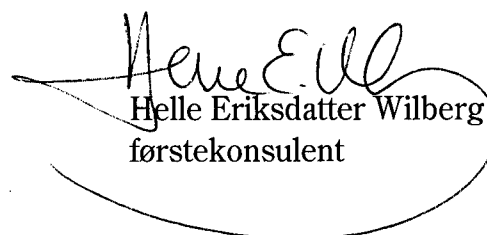
Politidirektoratet har avsagt egen høringsuttalelse i saken. Politidirektoratet har sendt

uttalelsen via Justisdepartementet. Uttalelsen følger vedlagt.

Med hilsen

Harald Aass
fagdirektør

Helle Eriksdatter Wilberg
førstekonsulent

Vedlegg: Høringsuttalelse fra Politidirektoratet